

Μίκης Θεοδωράκης στο συλλαλητήριο στο Σύνταγμα 4.2.18

Η φωτογραφία με τον νεοναζί

Με την προσφώνηση προς το πλήθος «αδέρφια μου, φασίστες, ρατσιστές, ναζιστές, τρομοκράτες, αναρχικοί, τραμπούκοι» ξεκίνησε την ομιλία του ο κεντρικός ομιλητής του συλλαλητηρίου για τη Μακεδονία, Μίκης Θεοδωράκης, (Η προσφώνηση ήταν ειρωνεία, ο ναζιστικός χαιρετισμός ήταν τραγωδία)

Αγαπητέ Μίκη,

Για μένα και για τους περισσότερους Έλληνες ήσουν το πρότυπο. Ήσουν πρόεδρος των Λαμπράκηδων, όταν το 1964 ήρθες στην Στουτγάρδη και έγινα μέλος. Στην πρώτη σου συναυλία στην Στουτγάρδη μαζί με τον φίλο μου Λευτέρη ήμασταν δίπλα σου. Ένας χαφιάς μας κάρφωσε στο πανεπιστήμιο. Εκείνα τα χρόνια όποιος πήγαινε στις συναυλίες σου θεωρείτο επικίνδυνος και είχε προβλήματα με τις κρατικές υπηρεσίες ή και με τα πανεπιστήμια. Το ότι ο πρύτανης του πανεπιστημίου Hohenheim, εμένα και τον Λευτέρη δεν μας έδιωξε, το οφείλουμε στον τότε πρώτο Έλληνα Δόκτορα του πανεπιστημίου Hohenheim Ζαχαρία, που μας έδωσε αυτήν την συμβουλή: «Να πείτε στον πρύτανη, ότι δεν πήγατε στον Kommunist αλλά στον Kompronist Θεοδωράκη».

Από τότε μέχρι και στην τελευταία σου συναυλία που έγινε στις 24 Μαΐου 2017 στο Düsseldorf παρακολουθούσα όλα τα βήματα της ζωής σου. Όταν σε κλείνανε στη φυλακή κάναμε διαμαρτυρίες για την απελευθέρωσή σου. Και όταν έκανες, όπως έλεγαν οι σύντροφοι, «στραβοπατήματα» πάντα προσπαθούσα να τα εξηγήσω. Μα αυτό που έγινε στο Σύνταγμα και αναφέρομαι μόνο στην σκηνή με το νεοναζί, ήταν μια προμελετημένη πράξη εξευτελισμού.

Που είναι οι φίλοι σου;

Δεν υπήρχε κάποιος φίλος να σου πει, πως αν θα πας εκεί θα μιλήσεις και σε ανθρώπους που χρόνια σε έβριζαν, που σε έκλειναν φυλακή και σε έστελναν σε εξορίες; Πως αν θα πας εκεί θα μιλήσεις και σ' αυτούς που πάντα σε μισούσαν και θα συνεχίσουν να σε μισούν; Πως αν θα πας εκεί θα πληγώσεις τις καρδιές αυτών που πάντα σε αγαπούσαν; Δεν υπήρχε κάποιος φίλος να σε προστατεύσει έτσι όπως εσύ προσπάθησες να προστατεύσεις το 1967 τον Μπιθικώτση; *“Μανώλη θα χάσεις την αξιοπρέπειά σου αν πας στην εκδήλωση της χούντας και θα γκρεμίσεις όλα όσα φτειαξάμε μαζί”* του έγραψες τότε. Αυτός δεν σε άκουσε και πήγε μαζί με την Μοσχολιού και τραγούδησαν τον ύμνο της χούντας. Εσύ όμως έκανες αυτό που έπρεπε σαν φίλος να κάνεις. Το έκαναν αυτό οι φίλοι σου; Όχι φυσικά, αφού οι ίδιοι πήραν μέρος στο συλλαλητήριο. Οι τωρινοί σου φίλοι στην ουσία δεν ενδιαφέρονται να σώσουν το όνομα Μακεδονία αλλά να λασπώσουν το όνομα Θεοδωράκης. Και μαζί με σένα να ταπεινώσουν κι όλον αυτόν τον κόσμο που μεγάλωσε με τα τραγούδια σου.

Σύμβολο της αντίστασης και της ελευθερίας

Εσύ, που από τα 17 σου χρόνια, ξεκινώντας από την Αρκαδία, αγωνίζεσαι κατά του φασισμού και αναδείχτηκες σύμβολο της αντίστασης και της ελευθερίας, να στέκεσαι δίπλα σε έναν νεοναζί; Δεν σκέφτηκες πως αυτήν την εικόνα θα την δουν όλοι οι φίλοι σου ανά τον κόσμο. Και από κάτω οι «πατριώτες» να φωνάζουν: «ο Μίκης άλλαξε σήμερα την ιστορία;» Δεν είναι αυτό το αποκορύφωμα του εξευτελισμού;

Αυτοί δεν μπορεί να είναι φίλοι σου Μίκη. Αλλά ούτε και πατριώτες είναι. Γιατί οι πατριώτες προστατεύουν τα εθνικά τους σύμβολα. Και εσύ είσαι ένα τέτοιο σύμβολο. Όταν το 1997 έκανες στα Σκόπια την συναυλία «Ζορμπάς ο Έλληνας», όλοι οι Σκοπιανοί σε χειροκροτούσαν με ενθουσιασμό. Και όχι μόνο για την μουσική αλλά και για την ξεκάθαρη θέση σου «οι Μακεδόνες είναι Έλληνες». Εκεί οι διοργανωτές δεν άφησαν να σε πλησιάσει σκοπιανός νεοναζί.

Όχι υστερία και πανικός

Αναρωτιέται κανείς γιατί μας πιάνει μια τέτοια υστερία και ένας τέτοιος πανικός, όταν οι Σκοπιανοί θέλουν να χρησιμοποιήσουν για το στήσιμο της κοινωνίας τους, στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού; Όλοι οι μορφωμένοι άνθρωποι ανά τον κόσμο γνωρίζουν πολύ καλά και αναγνωρίζουν τον ελληνικό πολιτισμό. Γι αυτό και όλες οι κοινωνίες θέλουν να ενσωματώσουν στον δικό τους πολιτισμό και ένα κομμάτι του ελληνικού πολιτισμού. Μας πήραν την Δημοκρατία, την Φιλοσοφία, και τις αμέτρητες άλλες Επιστήμες καθώς επίσης και τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ανέκαθεν οι λαοί έπαιρναν κάθε τι θετικό από τους άλλους λαούς και το ενσωμάτωναν στον δικό τους πολιτισμό. Η Ελλάδα από τα παλιά τα χρόνια ήταν κέντρο ανταλλαγής πολιτισμικών στοιχείων. Και το ότι δώσαμε περισσότερα από ότι πήραμε, το αναγνωρίζει όλη η υφήλιος. Και αντί να είμαστε υπερήφανοι που ενδιαφέρονται οι ξένοι για τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη τον Σοφοκλή και τον Αρίσταρχο, εμείς οι πατριώτες τους λέμε «όχι αυτά είναι δικάς μας, δεν μπορεί κανείς να μας τα πάρει». Είναι δυνατόν ένας λαός να μπορεί να κλέψει τον πολιτισμό ενός άλλου λαού; Αν οι Σκοπιανοί θέλουν να δουν ένα

Θεατρικό έργο του Σοφοκλή σημαίνει αυτό πως μας κλέβουν τον πολιτισμό μας; Αλλά ακόμη και αυτοί που μας έκλεψαν πράγματι τα μάρμαρα του Παρθενώνα και τα έχουν τώρα στο Λονδίνο, ισχυρίστηκαν ποτέ πως είναι δικά τους;

Υπάρχει κάποιος ιστορικός, έστω κι ένας, που να ισχυρίζεται, πως οι Σλάβοι δεν ήρθαν το 700 μ.Χ. αλλά το 700 π.Χ.; Και αν υπάρχουν ιστορικά ανημέρωτοι Σλάβοι που ισχυρίζονται πως είναι απόγονοι του Μέγα-Αλέξανδρου γιατί αυτό πρέπει να μας απασχολεί; Ή μήπως εμείς δεν αντιληφθήκαμε ακόμη ότι ζούμε στην εποχή της πληροφορικής επανάστασης; Κανείς δεν μπορεί να αλλοιώσει την Ιστορία μας αν εμείς την γνωρίζουμε. Όποιος γνωρίζει καλά την ιστορία του δεν τον ενοχλούν τα οι ψευδο-ιστορίες των άλλων. Τα ψέματα με την σημερινή τεχνολογία εύκολα αποκαλύπτονται. Και αυτοί που τα χρησιμοποιούν αργά ή γρήγορα θα γελοιοποιηθούν.

Νηφαλιότητα και αυτοσυγκράτηση

Κάποια εστιατόρια στην Ευρώπη προσφέρουν στους πελάτες τους μία «φρουτοσαλάτα» με το όνομα Μακεδονία. Η ιστορία έχει τόσο πολύ ανακατέψει τους Σκοπιανούς, έτσι που σήμερα δεν είναι εύκολο να προσδιορισθεί η προέλευσής των. Συναισθηματικά ορισμένοι ισχυρίζονται, πως είναι Σλάβοι, άλλοι Αλβανοί, άλλοι Βούλγαροι, Έλληνες, Σέρβοι κτλ. Και υπάρχουν και αυτοί που λένε πως είναι Μακεδόνες. Όλοι αυτοί η διαφορετικής κατηγορίας, άνθρωποι προσπαθούν (ίσως και κάποιοι να τους αναγκάζουν) να στήσουν ένα κράτος. Και ψάχνονται. Ψάχνουν να βρουν κάτι που θα ενώσει και θα κρατήσει μαζί όλες αυτές τις παραπάνω κατηγορίες

πολιτών. Θεωρητικά το «είμαστε όλοι άνθρωποι» έπρεπε να φτάνει. Πρακτικά όμως δεν αρκεί. Εδώ πράγματι πρέπει με νηφαλιότητα και αυτοσυγκράτηση, έτσι όπως προτείνει ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος, να βρούμε μια λύση. Με το δεδομένο και αсуζήτητο „όλοι οι Μακεδόνες είναι Έλληνες, ανεξάρτητα αν λόγω των ιστορικών καταστάσεων ορισμένοι δεν μιλάνε Ελληνικά ή δεν είναι χριστιανοί“, μελετάμε τις εναλλακτικές προτάσεις και προσπαθούμε μαζί με τους Σκοπιανούς να βρούμε την λύση.

«είμαστε όλοι Έλληνες»

Σε κάποια πρόσφατη διαδήλωση στην Στουτγάρδη υπήρχαν πανό με «είμαστε όλοι Έλληνες», που σε απλή μετάφραση σημαίνει «είμαστε όλοι άνθρωποι». Με ένα τέτοιο σκεπτικό και πάνω σ αυτήν τη βάση θα μπορούσαν να λυθούν όλα τα προβλήματα της ανθρωπότητας και φυσικά και αυτά σαν το «μακεδονικό». Προβλήματα τύπου «μακεδονικού» υπάρχουν σε όλες τις ηπείρους και συνέχεια δημιουργούνται νέα. Υποθετικά υπάρχει και το ενδεχόμενο να έχουμε και ένα δεύτερο «μακεδονικό πρόβλημα» αυτή την φορά με τους Κάλλας του Αφγανιστάν. Αλλά εκεί είμαι σίγουρος, πως δεν θα κάνουμε συλλαλητήριο ούτε θα τους κατηγορήσουμε πως θέλουν να κλέψουν τον πολιτισμό μας. Και έτσι, υποθετικά πάλι, θα έχουμε το κρατίδιο με το όνομα π.χ. «**Μακεδονία της Ασίας**». Θα τους πούμε δεν είστε απόγονοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου γιατί δεν μιλάτε ελληνικά; Σίγουρα όχι. Κρίμα που και οι δυο μας δεν θα ζήσουμε αυτά τα γεγονότα.

Οι αλλοδαποί Έλληνες και το μακεδονικό

Το 1992 έγραψες Μίκη στον Wim Wenders μέλος του προεδρείου της Φιλμ-Ακαδημίας (European Film Academy) και του εξηγούσες τους λόγους για τους οποίους δεν ήταν ιστορικά σωστά να παρουσιασθεί φιλμ από τα Σκόπια με το όνομα Μακεδονία. Αυτήν την επιστολή την λάβαμε υπόψη μας, όταν το 1994 ιδρύσαμε στη Στουτγάρδη την Ένωση Ελλήνων Επιστημόνων και Διανοουμένων Βάδης-Βυρτεμβέργης (ΕΕΕ.ΒΒ) με σκοπό την ενημέρωση της γερμανικής κοινής γνώμης.

Αναφέρομαι παραδειγματικά στα παρακάτω γεγονότα:

1) Τον Ιανουάριο του 1994, ο τότε Γενικός Γραμματέας Απόδημου Ελληνισμού (ΓΓΑΕ) Νίκος Δημάδης, επισκέφθηκε την Στουτγάρδη και πρότεινε στους Έλληνες Επιστήμονες την ίδρυση ενός Οργάνου για την καλύτερη ενημέρωση της γερμανικής κοινής γνώμης πάνω στα εθνικά μας θέματα και αρχίζοντας φυσικά με το Μακεδονικό. Λίγες βδομάδες αργότερα, ως πρώτη ελληνική οργάνωση στη Γερμανία, δημοσιεύσαμε τη θέση μας για το Μακεδονικό (Zur Makedonien-Frage, 20.03.94). Η θέση αυτή παραμένει έως σήμερα επίκαιρη.

2) Το 2003 γυρίζοντας πίσω από ένα ταξίδι που έκανα στην Ελλάδα, λίγα χιλιόμετρα πριν τα Σκόπια μου έκανε Autostopp ένας Σκοπιανός και τον πήρα μαζί μου. Μιλούσε σπαστά Ελληνικά και έτσι ανοίξαμε μια συζήτηση πάνω στα διάφορα γνωστά προβλήματα της καθημερινής ζωής. Όταν μου έκανε νόημα ότι φτάσαμε στον προορισμό του και σταμάτησα για να κατέβει, τον ρώτησα να μάθω την εθνικότητά του. Και μου απάντησε: «Αλβανός δεν είμαι. Ούτε Βούλγαρος, ούτε Σέρβος» «Τι είσαι τότε;» τον ξαναρώτησα. Σήκωσε μια-δυο

φορές τους ώμους σαν να φοβόταν να μου πει τι είναι και δειλά-δειλά λέει: «Είμαι Μακεδόνας». Και εγώ του απάντησα πως είμαι Αρκάδας. Και συμπλήρωσα. Άρα είμαστε και οι δύο Έλληνες. Μόλις άκουσε αυτό έλαμψε αμέσως από χαρά το πρόσωπό του, παίρνει χωρίς να με ρωτήσει μερικές καραμέλες που ήταν διασκορπισμένες μέσα στο αυτοκίνητο και σφίγγοντας εγκάρδια το χέρι μου, μου ευχήθηκε: «καλό ταξίδι πατρίδα». Μια ερώτηση ακόμη του λέω: «Και τώρα τι θα κάνουμε;» Και αυτός: «Να πουλάμε, να αγοράζουμε, να πουλάμε, να αγοράζουμε....». Σε όλο τον δρόμο της επιστροφής μου στην Στουτγάρδη σκεπτόμουν πόσο δίκιο είχε αυτός ο απλός άνθρωπος και πόσο χάρηκε όταν του είπα πως και οι δύο είμαστε Έλληνες.

3) Στο 44^ο Ιστορικό συνέδριο (Halle 2002) οι σύνεδροι ασχολήθηκαν εντατικά με το φαινόμενο της ψευδο-ιστορίας, που σε πολλά κράτη του κόσμου χρησιμοποιείται ως μέσο για την σύσφιξη των ανθρωπίνων σχέσεων μιας κοινωνίας και για το στήσιμο μιας νέας κοινής ταυτότητας. Αυτό που επιδιώκουν σήμερα και τα Σκόπια. Όμως σε αυτό το συνέδριο ξευτιλίστηκε ο Σκοπιανός ψευδο-ιστορικός, όταν προσπάθησε να πείσει τους συνέδρους, πως μπορεί να είναι και Σλάβος και απόγονος του Μέγα-Αλέξανδρου. Κανένας από τους συμμετέχοντες στο συνέδριο δεν ασχολήθηκε στην συνέχεια με αυτόν. Δεν τον πήραν στα σοβαρά δηλαδή. Ένας φίλος μου, ο Mike από την Γκάνα και γνωστός μου από το Hohenheim, ισχυρίστηκε πως στα σχολεία στην Γκάνα μαθαίνανε τα παιδιά για έναν μαύρο Σωκράτη που έφυγε από την Γκάνα και πήγε στην Ελλάδα. Ο Mike, που ο ίδιος όταν ήρθε στη Γερμανία ισχυρίζονταν αυτά που έμαθε στο σχολείο και πολλές φορές

γελοιοποιήθηκε από τους συνομιλητές του, ζήτησε συγγνώμη για την χρησιμοποίηση της ψευδό-Ιστορίας, με μοναδικό στόχο το στήσιμο ενός κράτους και μιας νέας ταυτότητας. Διαφορετική όμως είναι η περίπτωση των Σκοπιανών όπως αυτόν με το Autostopp. Αυτοί, ιστορικά και επιστημονικά, έχουν όλο το δικαίωμα να λέγονται Μακεδόνες και κατά συνέπεια Έλληνες. Μπορούν δηλαδή να ισχυριστούν, πως πάντοτε ήταν Μακεδόνες και όταν ήρθαν οι Σλάβοι περίπου το 700 μ.Χ. τους ανάγκασαν να ξεχάσουν την γλώσσα τους και να μιλάν σλάβικα. Όμως, συναισθηματικά παρέμειναν κρυπτο-Μακεδόνες. Έτσι όπως και στην σημερινή Τουρκία και στην Αλβανία και αλλού υπάρχουν Κρυπτο-Χριστιανοί και Κρυπτο-Έλληνες; Ακόμη και τα εγγόνια του Αλέξη Ζορμπά που ζουν σήμερα στην Σερβία δεν έχουν ελληνικό διαβατήριο. Θα τολμούσε λοιπόν κάποιος από εμάς να πει σε έναν Κρυπτο-Έλληνα πως δεν είναι Έλληνας, επειδή δεν έχει ελληνικό διαβατήριο; Ούτε πιστεύω πως θα πρότεινε κανείς να γίνεται ανάλυση DNA. Έτσι το «είμαστε όλοι Έλληνες» με την έννοια του «είμαστε όλοι άνθρωποι» σημαίνει πως όλοι έχουμε τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις. Αυτά Μίκη είναι δικά σου λόγια. Τα είπες μετά την συναυλία που έκανες στην μητρόπολη Αθηνών μαζί με το μακαρίτη Αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο. «Την ζωή μας την χάρισε ο Θεός και μόνον Αυτός μπορεί να μας την πάρει πίσω». Για μένα το πιο ισχυρό επιχείρημα κατά του πολέμου

Αγαπητέ Μίκη,

Γράφοντας αυτές τις σειρές σκέφτηκα μήπως θα έπρεπε να απευθυνθώ, όχι σε σένα, αλλά στους „φίλους σου“ ή στους διοργανωτές του συλλαλητηρίου. Αλλά ανθρώπους που μέσα

σε μια μέρα, με μία και μόνο πράξη, αυτή του νεοναζι, κατάφεραν και γκρέμισαν το άγαλμά σου, πρέπει όλοι μας να τους αποφεύγουμε. Σκέφτηκα επίσης, πως καμιά φορά για την επιτυχία ενός ιερού στόχου πρέπει να συνεργαζόμαστε και με το «διάβολο». Ναι υπάρχουν τέτοιες περιπτώσεις. Αλλά και εδώ λέω, πως θα ήταν προτιμότερο να αγωνιζόμαστε για να απαλλαχθούμε από τους «διαβόλους». Ίσως να μπορέσει να σε βοηθήσει κάποιος που γνωρίζει πολύ καλά τις πονηριές των διαβόλων. Μίλα με τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο. Ο Μεγάλος και Σοφός Αυτός Άνθρωπος είναι η μόνη ελπίδα. Η μόνη ελπίδα για σένα, για τον κόσμο που μεγάλωσε με τα τραγούδια σου και για αυτόν τον «να πουλάμε-να αγοράζουμε» Σκοπιανό.

Καλή τύχη λοιπόν

Stuttgart, 13.02.2018

Κώστας Καρράς

(Ποτέ δεν θα ξεχάσω την ημέρα που έγινα Λαμπράκης. Σε ευχαριστώ γι αυτό).